

IZZIV 8 - januar 2003

- **Matjaž Verbič: PO VOLITVAH V SVET MESTNE OBČINE**
- **Marjan Moškon: DRUŠTVO NM NA SPLETU**
- **Anton Škerlj: NARODNI DOM DELOMA ODPRT**
- **Mitja Simič: NOVA TRŽNICA V NOVEM MESTU - PRILOŽNOST ALI PRETNJA**
- **Tomaž Levičar: NOVO MESTO KOLESARJEV IN PEŠCEV**

Matjaž Verbič: PO VOLITVAH V SVET MESTNE OBČINE

Več kot polovico več glasov

Popolna lista kandidatov - Ni dosti manjkalo do tretjega mandata - Prodor civilnih list - Civilne liste kot trojanski konji - Naš uspeh je plod nepretrganega dela

Društvo je na letošnjih volitvah za svet Mestne občine Novo mesto nastopilo s popolno kandidatno listo. Volilni odbor, ki ga je upravni odbor društva pooblastil za vsa volilna opravila, je ob tvornem sodelovanju drugih članov pridobil soglasja kandidatov in pravočasno vložil kandidature.

Volilna kampanja je bila zaradi skromnejših denarnih možnosti sicer manj bučna ter plakatno in medijsko manj odmevna, zagotovo pa ne neopazna: posebna zahvala gre pri tem inovativnosti in zagnanosti mladega arhitekta Tomaža Levičarja.

Volilni uspeh

Društvena lista je zbrala 1524 glasov in s 6,5% glasov dosegla 7. mesto med 15 strankarskimi in nestranskarškimi listami.

Doseženi volilni rezultat je v mejah pričakovanj in pomeni napredek v primerjavi s prejšnjimi kandidaturami: če smo bili v prvem poizkusu veseli enega svetnika in smo v drugo z malo sreče zasedli dva stolčka, nam v tretje ni prav dosti manjkalo do tretjega mandata. Pa drugič!

Lista je glasove zbirala predvsem na mestnih voliščih, saj smo tam prejeli kar štiri petine vseh glasov. Prepričljivo največ glasov so dali društveni listi občani iz KS Kandija-Grm (17%), sledijo pa volilci iz mestnih KS Center, Mestne njive, Gotna vas in Majde Šilc (10 do 15%). Uspeh v nekaterih primestnih KS je bil nižji od pričakovanj, program društva pa je bil očitno najmanj zanimiv za podgorjanske krajevne skupnosti.

Kaj je posebej zaznamovalo letošnje volitve?

Rezultati volitev pri nas in drugod po Sloveniji jasno kažejo na uspeh in prodor civilnih list Razlogov in primernih razlag je več kot dovolj.

V prvi vrsti gre za razočaranje volilcev nad strankarsko demokracijo in samozaverovanostjo. Večina strank deluje samo ob volitvah, vmes pa skoraj izginejo z lokalnega političnega prizorišča.

Med glavnimi vzroki za tako ravnanje volilcev je prav gotovo premajhna razčlenjenost političnega prizorišča ter neprepoznavnost strank in njihovih programov. Programi so (skoraj) enaki, splošni in nestvarni, polni zavez in pasivnih obljub (treba bi bilo, si bomo prizadevali..)

Volilci so se zato opredeljevali ali po ideološkem vztrajanju ali po ljudeh, ki so predstavljali stranko, drugi pa s(m)o izbrali civilno listo.

Zakaj civilne liste?

Število civilnih list (v nekaterih okoljih celo 20 in več!) dokazuje, da stranke ne znajo in ne zmorejo zajeti vseh posebnosti interesov lokalnega okolja in interesnih skupin v svojih programih oziroma tega ne predstavljajo dovolj uspešno.

Nastankom civilnih list pa so botrovali tudi drugi interesi: nekatere so celo spodbudile stranke same z namenom prikriti ideološkost in strankarski naboj programa ali preprosto zamegliti pogled in skozi zadnja vrata pripeljati v občinski parlament svoje ljudi, pa tudi zato, da so odvezle glasove volilcev drugim občanskim listam. Ni skrivnost, da so preko civilnih list prišli v občinske svete ljudje, ki jih stranke na svojih listih niso uvrstile dovolj visoko.

Pri tem ne moremo mimo ugotovitev, da so take civilne liste povečini sila kratkega diha, "muhe enodnevnice", in se v povolilnem obdobju umaknejo v ilegalno.

Volilni uspeh takih na lokalni sceni je redko plod uspešnega in prepoznavnega dela, ampak bolj nedoumljivih dejavnikov, cenene glumaštva ali medijske prepoznavnosti posameznikov, ki so uspeli prepričati del volilnega telesa.

Društvo Novo mesto zagotovo ne sodi med tiste, ki so dobili poceni glasove. Volilni uspeh je posledica nepretrganega delovanja in zavestne odločitve volilcev, ki so podprli prizadevanja društva. Že sama sestava in porazdelitev prejetih glasov po voliščih in krajevnih skupnostih je zrcalni odraz programa in prizadevanj društva, ki so usmerjena na mesto in njegove prebivalce.

Marjan Moškon: DRUŠTVO NM NA SPLETU

Kdor ima s svojim računalnikom dostop do spletnih strani na svetovnem medmrežju, se lahko poglobi tudi v domačo stran našega društva. Razen osvežitve spomina na pomembne letošnje dogodke v Društvu, je na voljo tudi celotna zgodovina Društva. Tu so še predstavitev društvenih Pravil in organov, arhiv vseh izvodov društvenih glasil Poročevalec in Izziv, bibliografija pisanja o našem Društvu in odprta pisma Mestni občini Novo mesto in drugim odgovornim organom, zapisniki sej ter opisi pogovornih večerov in simpozijev, poseben sklop pa je namenjen Voltvam 2002 s kandidatno listio, predvolilnim (in povolilnim!) programom in celotnim spremljajočim gradivom kot tudi spletnimi povezavami na najrazličnejše pravne in druge dokumente od Ustave RS do Evropske listine o lokalni samoupravi. Ponuja pa se tudi možnost, da pišete Društvu, saj se vam bo z enim samim klikom na "Pišite nam" odprlo okno z našim naslovom.

Anton Škerlj: NARODNI DOM - DELOMA ODPRT

Novomeščani smo končno dočakali, da so se dne 6. novembra letos odprla vhodna vrata v Narodni dom v Novem mestu.

V prisotnosti velikega števila Novomeščanov in okoličanov je stekel krajši kulturni spored, nato je predsednik društva Anton Škerlj spregovoril o pomembnosti Narodnega doma ob začetku gradnje, to je leta 1873, ob njegovi otvoritvi in dokončanju v letu 1885.

Opisal je prizadevanja Društva Novo mesto, za obnovo in ponovno oživitev doma, zahvalil se je odgovornim, ki so odločilno prispevali, da je bil narejen ta prvi korak in v Narodnem domu predstavljen naš rojak, akademski slikar, Vladimir Lamut. Umetnika in razstavo je predstavil kustos Dolenjskega muzeja Jože Matijević, potem pa je župan Mestne občine Novo mesto, dr. Tone Starc odprl dom in slikarsko razstavo.

Narodni dom v Novem mestu bo seveda treba popolnoma in v celoti prenoviti, obnoviti in mu dati novo vsebino. Za to popolno prenovu pa bo treba veliko denarja.

V letu 2002 je bila tudi uradno ustanovljena Ustanova za obnovo in oživitev Narodnega doma, katere edini namen je zbiranje sredstev za to popolno obnovo. V njen sklad sta do sedaj vplačala Mestna občina Novo mesto in Društvo Novo mesto ustanovna deleža, večji prispevek je dalo tudi Društvo upokojencev Novo mesto, ki je se močno zanima za oživitev Narodnega doma, povabilu našega društva pa se je že odzvalo tudi večje število članov, ki so prispevali različne zneske v ta namen.

Upravni odbor ustanove bo vsekakor moral napraviti naslednji korak pri zbiranju sredstev - opredeliti vsebino, ki naj bi jo obnovljeni Narodni dom imel in razširiti zbiranje denarja v vseh mogočih oblikah in na vse mogoče darovalce. Žal upravni odbor ustanove (ki seveda ni istoveten z organi našega društva) do zdaj ni kaj veliko postoril. Verjetno je vzrok v pravkar minulih volitvah, pri katerih so bili večinoma zaposleni vsi člani začasnega upravnega odbora. Upajmo, da bo v letu 2003 bolje.

Že to, da je do delnega in začasnega odprtja Narodnega doma vendarle prišlo, dokazuje resnično in resno voljo ustanoviteljev, to je Mestne občine Novo mesto in Društva Novo mesto, da ne bo ostalo le pri besedah, ampak da bomo Novomeščani vendarle dobili obnovljen in oživljen Narodni dom. To upanje nam utrjujejo tudi predvolilne napovedi in gesla vrste političnih in civilnih skupin v Novem mestu, ki so povzele v svoje volilne programe tudi skrb za staro mestno jedro, za njegovo obnovo in še posebej za obnovo Narodnega doma.

Do minulih volitev so bila to gesla Društva Novo mesto, v predvolilni kampanji za volitve 2002 pa so postala tudi gesla nekaterih političnih strank. Pričakujemo, da jih bodo tudi uresničevale. Če jih ne bodo, lahko pričakujejo primerno ostre odzive našega društva.

Z željo, da bi vsi Novomeščani videli v obnovi in oživljanju Narodnega doma dejansko potrditev našega rodoljubja in naše zavezanosti slovenski zgodovini in kulturi, želimo vsem Novomeščanom veliko zadovoljstva in veselja v letu 2003, čimprej pa tudi veliko zadovoljstva ob obiskovanju obnovljenega Narodnega doma.

Mitja Simič: OBETA SE EDEN NAJTEŽAVNEJŠIH POSEGOV

Nova tržnica v Novem mestu - priložnost ali pretnja

Novomeška tržnica mestu s svojim videzom in uporabnostjo že dlje časa ni več v ponos. Dandanes se po zgledu trgovin tudi večje tržnice selijo na mestna obrobja.

Takšna selitev masovne ponudbe sama po sebi ni slaba, če bi v mestnih jedrih znali sočasno razvijati ponudbo, ki bi zadovoljevala neko višjo raven potreb meščanov in obiskovalcev mesta.

Tudi če Novo mesto pridobi novo tržnico nekje na obrobju, pa tržnične dejavnosti v starem mestnem jedru ne bi smeli povsem opustiti, saj gre za prvobitno mestotvorno dejavnost. Tržnice dajejo mestom svoj značaj in dušo in novomeško jedro nikakor ne sme ostati le lupina brez vsebine.

Prvotno se je v Nove mestu trgovalo na Glavnem trgu, po poružitvi cerkve sv. Florjana v 70. letih 19. stoletja pa se je ta dejavnost preselila in meščanom tako "zrasla pod kožo", da je Florjanov trg postal sinonim za tržnico. Glede na naštetost se zdi odločitev občinskih oblasti, da objavi natečaj za ureditev nove tržnice na sedanjem kraju, vsekakor na mestu.

Bo pa to prav gotovo eden najtežavnejših posegov v mestu. Zaradi lege v historičnem središču med dvema glavnima mestnima simboloma - Kapitljem in Glavnim trgom - ter zaradi prometne in siceršnje zavozlanosti lokacije bo sleherna odločitev v tem prostoru imela večplastne posledice za celotno mestno jedro.

Rešitve tako ne bodo mogle ostati le na ravni estetiziranja, prav tako pa ne bodo sprejemljive rešitve, ki bodo ves prostor podrejale le novim namembnostim tržnice.

Poselitveni sestav Novega mesta se ni bistveno spreminjal vse od njegovega nastanka, kar naše mesto uvršča med najbolj ohranjena srednjeveška mesta pri nas. Zato bodo rešitve vsekakor morale ohranjati obliko in velikost trga znotraj zgodovinske poselitvene mreže.

Nove prvine ne smejo prevladovati in ogrožati zgodovinskega značaja mesta kot celote. Ohraniti je treba vse zgodovinske poti, ki naj bi jih prvenstveno namenili pešcem in potrebam stanovalcev. Z ukinitvijo motornega prometa po Sokolski ulici bi se uporabnost Florjanovega trga močno povečala, hkrati pa bi se lahko trg bolj povezal z Narodnim domom in morebitno ureditvijo manjšega trga pred njim.

Preko nekdanje Šmalčeve hiše (Glavni trg 27) bi bilo možno tržnico neposredno povezati z Glavnim trgom. Ko pa začnemo govoriti še o prometu in podzemnih parkirnih garažah, se zdi, da počasi prehajamo v področje znanstvene fantastike.

Skratka priložnosti je veliko, pasti pa tudi. Vsekakor bo Novo mesto za rešitev tega zalogaja moralo pokazati vse svoje znanje in sposobnosti (ob vključitvi čim širše strokovne in upoštevanju tudi druge javnosti), seveda pa tudi denar.

Tomaž Levičar: NOVO MESTO KOLESARJEV IN PEŠCEV

Avto je danes in že nekaj predhodnih desetletij predvsem v urbanih sredinah razvitega dela sveta prevladujoče prometno sredstvo potniških, dnevnih, znotrajurbanih potovanj. Toda ni zgolj sredstvo premikanja po zemeljski obli, sredstvo kreiranja občutka in udejanjenja svobode, pač pa hkrati vsled svojih kvalit, kot mnogi tehnični dosežki pred njim in ob njem, tudi instrument preobličevanja podobe mest in prostora nasploh ter posledično zaradi svoje specifičnosti in trenutne nadmoči celo orodje ustvarjanja nesoglasij med grajenim oziroma mestnim prostorom in ostalimi znanimi prevoznimi sredstvi. Vse to nosi s seboj številne negativne posledice v življenju in razvoju mest in mestnih ljudi ter nenazadnje celo širšega, globalnega socialnega, ekonomskega, fizičnega okolja - onesnaženje zraka, tal, voda, hrup, negativen vpliv na zdravje ljudi, flore, favne, razpršenost bivanja, velika poraba energije in predvsem neobnovljivih energentov ipd. Neoziraje se na to, morda nevede, morda celo hote, pa odgovorni za razvoj mest, tudi načrtovalci posegov v prostor, prav avtomobilskemu prometu še vedno posvečajo največ pozornosti ter mu z razvojem prometne infrastrukture in urbane strukture urejajo pogoje za prihodnji obstoj in razcvet, ostalim pa za životarjenje ali izumrtje.

A kot lahko avto oziroma motorni promet prepoznamo za krivca mnogih tegob urbanega in globalnega vsakdanjika, lahko prav zato tudi domnevamo, da more k spreobrnitvi negativnih stanj in procesov v taistih okoljih doprinesti prav oziroma tudi sprememba prometne podobe mest. Pri tem bi mogla močno vlogo odigrati pešačenje in kolesarjenje, ki nista obsoletni, malodane pozabljeni obliki preteklosti, temveč predvsem rezerva ali celo nuja prihodnosti. Pešačenje in kolesarjenje sta med vsemi znanimi oziroma privzemanimi načini brezprizivno najbolj, kot bi rekli dandanes, trajnostna načina gibanja v urbanem prostoru. Njima lastne omejitve, ki jih v določnem kontekstu resda lahko razpoznamo kot pomankljivosti, pa so v prostoru urbane sredine dejansko zgolj prednosti ter odlični nastavki za saniranje negativnih stanj in procesov. Ob tem da v urbanem

prostoru kvalitetno izpolnjujeta zahtevo po mobilnosti in dostopnosti, lahko kolesarjenje in pešačenje tvorno prispevata tudi k razumnejšim vzorcem rabe prostora, k omejitvi rasti mest oziroma k njihovi kompaktnosti, hierarhizaciji mestnih elementov, podajata dodatne pobude za sanacijo degradiranih notranjih urbanih območij, neposredno in posredno sanirata kvaliteto zraka in nasploh bivalne razmere, nižata rabo energije ter, kar je najverjetneje najpomembnejše, izboljšujeta zdravje in zdravstvene pogoje.

Večji poudarek pešačenju in kolesarjenju med prometnimi načini znotraj mesta že dajejo naprednejša evropska in svetovna mesta, ki so se ovedla slabosti, pomankljivosti obstoječega mestnega prometa in življenja nasploh ter so v ospredje svojih političnih vrednot postavila zdravje meščanov in zdravje naravnega oziroma urbanega okolja in žele skrbeti za vsakega svojega prebivalca in za naravno oziroma urbano okolje. Tako skušajo skladno s temi temeljnimi vrednotami spremeniti tudi prometne strategije, jim prilagoditi urbani razvoj ter kakopak odstraniti škodljive navade ljudi, ki so mnoge postale resda že prava železna srajca.

Za naše Novo mesto danes lahko brez sence dvoma rečemo, da je prestolnica slovenskega kolesarskega športa. Na njega čelu so kolesarski klub Krka Telekom ter tukajšnji današnji in včerajšnji kolesarski asi: Gorazd Štangelj, Bogdan Fink in Sandi Papež ter seveda še mnogi njihovi kolegi. Žal pa ne moremo hkrati trditi, da je Novo mesto tudi v splošnem kolesarska prestolnica, ki bi to denimo izkazovala s številčnostjo meščanov, ki uporabljajo kolo ob vsakodnevnih poteh po mestu ali ob rekreiranju. Za razliko od velikih športnih kolesarskih uspehov je tukajšnja kolesarska in nasploh prometna kultura bolj neogljenjena, kakor je bila doslej bolj ali manj na psu tudi moralna odgovornost mnogih posameznikov do svojega družbenega in naravnega okolja. Novo mesto je nenazadnje ne le slovenska prestolnica športnega kolesarjenja, pač pa tudi prestolnica slovenske avtomobilske industrije z Revozom na nje čelu.

Toda Novo mesto se mora in more preporoditi v mesto kolesarjev in pešcev, v mesto telesno aktivnih ljudi, v mesto, kjer bo kolesarjenje ali pešačenje na posebej za to odrejenih in dobro označenih poteh varno, udobno in prijetno in celo zabavno. Potrebujemo torej trajnostno zasnovan promet, prometno strategijo, ki bo naklonjena ljudem in okolju oziroma prijaznejšim oblikam prometa kot je avto, potrebujemo mesto, ki bo trajnostno, ekološko, zdravo, prijazno, mirno. Čas je za to.